

Aedifico et Conservo.
Eskalacja jakości kształcenia zawodowego w Polsce.
Kontynuacja edycji projektu z I. 2010-2011

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rewitalizacja browaru w Kościerzynie

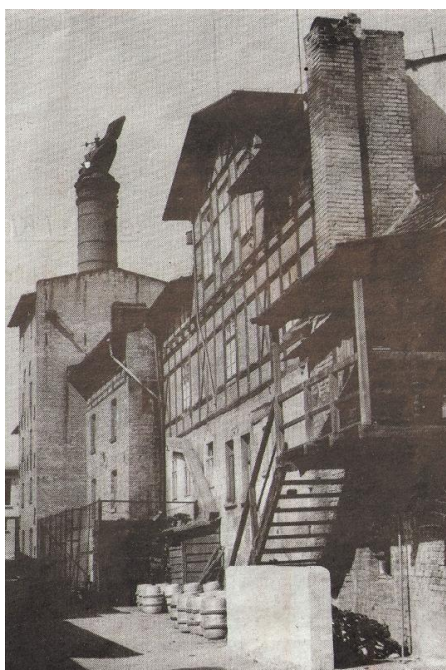
Zainteresowanie zabytkami przemysłu i techniki rośnie. Nieprędko, ale konsekwentnie, wzrasta przy tym świadomość faktu, że architektura postindustrialna czy dzieło sztuki inżynierskiej to pełnoprawny element dziedzictwa kultury. Ochrona muzealna, kiedy interesujący historycznie, kulturowo czy technicznie obiekt chroniony jest i prezentowany jako eksponat, to jedno, z drugiej strony – coraz częściej, także na polskim gruncie, pojawiają się przykłady adaptacji zabytków przemysłu i techniki do całkiem nowych i zgoła różnych od pierwotnie zaprojektowanych funkcji. Bardziej (lub mniej) udane projekty rewitalizacji architektury postindustrialnej sprawiły, że zarówno przedstawiciele biznesu, jak kultury, sztuki, edukacji etc. pokochali niestandardowe otoczenie surowych, a przecież pełnych niepowtarzalnej atmosfery, wnętrz poprzemysłowych dla swoich działań. Adaptacje dawnych fabryk na centra kultury, sztuki, promocji, biznesu to często szansa dla miasta (np. zdegradowanej dzielnicy, na terenie której znajduje się obiekt) czy regionu, to nowe miejsca pracy, impuls do rozwoju lokalnych społeczności, turystyki itp. To także szansa na wykreowanie nowej marki miejscowości, która dotąd nie była znana szerszemu odbiorcy z kraju i zagranicy.

Do bardziej interesujących, realizowanych obecnie projektów rewitalizacji obiektu poprzemysłowego można z pewnością zaliczyć adaptację do nowych funkcji dawnego browaru, a ściślej – słodowni, w Kościerzynie. To pełne uroku, liczące sobie już ponad sześćset lat miasteczko, stanowiące dziś – razem z pobliskimi Kartuzami – centrum turystyczne, kulturalne i rekreacyjne Szwajcarii Kaszubskiej, już w XV w. notowane było m.in. jako miejsce warzenia piwa. Za najcenniejszy fragment kulturowego dziedzictwa miasta uważa się XIX-wieczną (i zachowały się dwie kamienice z wieku XVIII) zabudowę centrum, z kwadratowym rynkiem, pokrywające się z planem urbanistycznym dawnej Costeriny z końca XIV stulecia. Na początku XX w. Kościerzyna była miastem o charakterze rolniczo-handlowym. Funkcjonowały sklepy o różnym asortymencie, karczmy, a na rynku regularnie odbywały się targi. Rozwijał się przemysł, reprezentowany m.in. przez Zakłady Mięsne, Wytwórnę Wódek i Likierów oraz browar. Ten ostatni, czerpiący wodę z własnego ujęcia, słynął z dobrego gatunkowo piwa i znany był w całym regionie (w trunek zaopatrywali się w nim m.in. armatorzy statków).

Il. 1: Kościerzyna, Rynek 1940 r.; zbiory Muzeum Ziemi Kościerskiej

Dziś miasto, niegdysiejsza posiadłość książąt pomorskich, zmienia swoje oblicze. Już nie tylko rodzinnymi festynami władze rozpieszczają kościerzynian. Aktywność i skuteczność w aplikowaniu o środki UE sprawiła, że w Kościerzynie rozwija się budownictwo, szkolnictwo, turystyka, powstają nowe inwestycje. W marcu 2012 r. podpisano umowę na rewitalizację starego browaru przy ul. Miodowej. Pożyczka na preferencyjnych warunkach, przyznana ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013 w ramach inicjatywy JESSICA, wyniesie 7,6 mln zł, a kredyt inwestycyjny z Banku Ochrony Środowiska SA – 9,1 mln zł. Jest to pierwsza umowa inwestycyjna na terenie województwa pomorskiego w ramach inicjatywy JESSICA, który jest źródłem finansowania zwrotnego ze środków UE w formie pożyczek lub wkładów kapitałowych dla inwestycji spełniających funkcje zarówno publiczne (społecznie użyteczne), jak i komercyjne. Wartość całej inwestycji, funkcjonującej pod nazwą „Rewitalizacja Starego Browaru i przystosowanie go do funkcji komercyjnych – szansą rozwoju obszaru miejskiego Kościerzyny”, wyniesie 24,7 mln zł.

Il. 2: Browar na fotografii archiwalnej, Stary Browar Kościerzyna Sp. z o.o.

Oficjalna nazwa projektu wydaje się być znamienita. Poprzemysłowy kompleks dawnego browaru znajduje się w obrębie Starego Miasta. Przez szereg lat obiekt był niewykorzystany i z roku na rok popadał w coraz większą ruinę. Zdewastowany teren w ścisłym centrum miasta to nienajlepsza wizytówka. Projekt rewitalizacji dawnego browaru ma szansę to zmienić. Zamieszczone na internetowych formach wypowiedzi kościerzynian pełne są entuzjazmu – mieszkańcy liczą przede wszystkim na przywrócenie przedmiotowego obszaru do przestrzeni publicznej miasta, utworzenie dodatkowych miejsc pracy, zwiększenie atrakcyjności starówki zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Oczekują większej liczby sklepów, kawiarni, miejsc z dostępem do bezpłatnego Internetu. Projekt w zasadniczym zrębie pokrywa się z życzeniami jego przyszłych użytkowników. Inwestor, Stary Browar Kościerzyna Sp. z o.o., przekonuje, że jego misją jest przekształcanie zabudowań postindustrialnych w tętniące życiem centra biznesu i kultury. Warunkiem udziału w inicjatywie JESSICA jest stworzenie takiego programu inwestycji, w którym funkcje publiczne (społecznie użyteczne) i komercyjne będą się przenikać i uzupełniać. Miejmy zatem nadzieję, że wnętrza dawnego browaru wypełni nie tylko duch Hermesa, ale też Apollo i jego muzy.

W roku 2010 rozpoczęły się szeroko zakrojone przygotowania do nowej inwestycji, gromadzono niezbędną dokumentację. Godnym pochwały jest fakt, że nowy właściciel rozpoczął prace budowlane od badań archeologicznych na terenie kompleksu. Podczas wykopalisk, na terenie ok. 1800 m², odkryto m.in. fundamenty baszty obronnej z XV w., budynków mieszkalnych i przemysłowych (w tym pozostałości naszego browaru, ze studnią, z której czerpano wodę, oraz fundamenty magazynów z XIX stulecia) z XVIII i XIX w. oraz znaleziono ok. 15 tys. przedmiotów lub ich fragmentów – kafli piecowych, butelek, fragmentów posadzek itp. Część pozyskanych w ten sposób bezcennych materialnych źródeł historii miasta zostanie zdeponowana w Muzeum Kościerskim, a część – co zasługuje na podkreślenie – będzie wyeksponowana w salach zrewitalizowanego obiektu. Przeszklenia w ścianach i posadzkach w pomieszczeniach piwnicznych posłużą prezentacji wybranych fragmentów dziedzictwa dawnej Kościierzyny. Jak dotąd, największym wyzwaniem podczas prac budowlano-konserwatorskich była renowacja skrzydła powstającego na bazie starej słodowni. Wysoki na ponad 16 m budynek, który dodatkowo – z upływem czasu – odchylił się od pionu o ok. 12 cm, wymagał wymiany fundamentów. Obiekt udało się zabezpieczyć na grubszych niż oryginalne ścianach fundamentowych oraz ławach żelbetonowych.

II. 3: Obiekt po rewitalizacji - wizualizacja, Stary Browar Kościerzyna Sp. z o.o

Powierzchnia kompleksu po rewitalizacji wyniesie ponad 6000 m². Zaplanowany dla obiektu program sprowadzi się do utworzenia w nim centrum handlowo-gastronomicznego na trzech poziomach. Z ważniejszych funkcji zaplanowanych dla dawnego browaru wymienić trzeba biurowe, handlowo-usługowe, gastronomiczne, hotelowe etc. Projekt przewiduje także przygotowanie przestrzeni koncertowo-wystawowej, placu zabaw dla dzieci oraz... Muzeum Browarnictwa – z zainstalowaną linią produkcyjną, dzięki której goście skosztować będą mogli na miejscu trunku – w trzech gatunkach – na produkcji którego wyrosła tradycja tego miejsca. Muzeum utworzone zostanie w odrestaurowanym budynku dawnej słodowni. Co warto podkreślić, inwestor deklaruje przeprowadzenie renowacji oryginalnych ceglanych murów tam, gdzie będzie to możliwe, zachowanie ich zewnętrznej formy, a także maksymalne poszanowanie i zachowanie substancji zabytkowej (cegła, elementy wystroju architektonicznego, zachowane detale etc.) z obiektów, które zostaną rozebrane, oraz wykorzystanie ich w budynkach wznoszonych od podstaw. Należy mieć nadzieję, że w trakcie prac uda się utrzymać te założenia.

Otwarcie centrum w starym browarze zaplanowane zostało połowę 2013 r. Prezes spółki Stary Browar Kościerzyna, który jest także pomysłodawcą rewitalizacji obiektu, ufa, że stary browar będzie po adaptacji do nowych funkcji obiektem potrzebnym miastu i jego mieszkańcom, ale też całemu regionowi. Dobry klimat współpracy inwestora z lokalnymi władzami zdaje się dobrze wróżyć przedsięwzięciu.

Elżbieta Stefaniak (konsultacja: Katarzyna Komar-Michalczyk)